

»S kisko.«

Popil je dva kozarca brizganca, pustil bobnarja, da se je prepiral z vratarjem o novi plesalki iz bara, in odšel proti domu skozi prvi jutranji svit in čebljanje ptičev, zadovoljen kot že dolgo ne.

(Odlomek iz romana)

RAZGOVORI

SEDEM NAGLAVNIH GREHOV NAŠE ARHITEKTURE*

Edo Ravnikar

Beograjčanko, ki se je vrnila z velikega potovanja, sem slišal reči: »London je majhen, New York je pa pravo mesto.« Podobno pravimo Ljubljanci: »Trst je provincialen, Milan je pa že nekaj,« in s tem kot prebivalci Ljubljane nehote rečemo tudi nekaj o sebi. Naše mesto želja je vedno nekje zunaj — kaj pa imaš v Ljubljani? Nič.

Kadar hočemo kot urbanisti svoje mesto spoznati, sežemo radi kam zelo daleč, v Ameriko, na zapad. Tamkajšnji problemi se nam zazde tako naši, vidimo jih v našem mestu in tamkajšnje rešitve so videti kot urezane za nas. Naenkrat potrebujemo highwaye, precinkte, vse podobne stvari, za katere pred leti še vedeli nismo.

Naše mesto je razvojno in psihološko nedvomno neustaljeno, tradicijo smo pretrgali in začeli na novo, ne da bi nam bile dobro znane možnosti in cilji. Zato se veliko naših misli in dejanj vrsti v nerazumljivih protislovjih. Nikdar se nismo ukvarjali z vrednostjo obstoječih železnic za ureditev širše Ljubljane, z obupno ihto pa smo se vrgli v boj za poglobitev, in ker te vsekakor lepše rešitve nismo dosegli, nas železnica ne zanima več. Ko govorimo o pozidavi centra Ljubljane, se počutimo kot prebivalci milijonskega vele-mesta, ki v asfaltne morju zaman iščejo zelene bilke in mirnega kota. Nasprotno pa ravno v Ljubljani potrebujemo neko zgoščeno cono, saj je mestu potrebna in nosi s seboj vrednote, ki so lahko žive samo v takem ozračju, v kombinaciji vseh tistih stvari, ki jih od časa do časa mora opraviti občan, redki obiskovalci pri visokih oblasteh, vse tiste izbrane in drugačne stvari, ki so samo tam, kjer je veliko ljudi skupaj, posebne zabave in prireditve, ki so drugačne kot vsakdanje itd. Nekaj takega potrebujemo in nekje bo Ljubljana morala biti bolj gosta. Pritožujemo se, da je tako zazidana, da nikjer ni več zelenih površin, po drugi strani pa tako redko vidimo, da so kje zasadili kako drevo. Želimo si mesto s 400.000 do 500.000 prebivalci tja do leta 1980, kar se nam zdi popolnoma resno in pametno, obenem pa tako zasedamo še razpoložljiva zemljišča, da bomo morali večji del tega, kar smo po vojni zgradili, do takrat spet porušiti. Veliko naših načrtov in naše

* Nadaljujemo z razgovori o urbanističnih problemih, ki smo jih bili začeli objavljati v 5. številki letošnje *Sodobnosti*. — *Ured.*

aktivnosti ne sloni na naših pravih potrebah, ki jih največkrat niti ne poznamo, kot da bi nam njihova nemikavnost in določenost jemala veselje do perspektive, lepih misli in zanimivih problemov. Ne da bi hoteli, se naša nemoč izraža v iskanju opore vsepovsod, to pa nas zanaša v nehoteno in nenameravano odmaknjenost.

Naša časovna zaostalost za silnim dinamičnim razvojem po svetu ima verjetno globlje vzroke, ki o njih lahko samo ugibamo. Vendar tiči urbanizem, ki ga poznamo, še globoko v načelih dvajsetih let, rekli bi celo lahko, da se je skoro nepremakljivo utrdil kot naš uradni urbanizem. Še večji časovni razpon pa obstoji v dnevni praksi: v času, ko bi bilo treba začeti misliti na širšo Ljubljano kot verigo združenih naselij z razdeljenimi funkcijami, še vedno realiziramo zasnove, ki izvirajo deloma celo iz prejšnjega stoletja. Še vedno mislimo na nepotrebne cestne predore, še vedno širimo in ravnamo ulice, ki jih ne potrebujemo, zaključujemo bloke z vogalnimi in vmesnimi plombami in še vedno odpiramo na novo sparcelirana gradbišča za enodružinske vile. Še vedno imamo kilometre preširokih in prepogostih cest, ki niso bile urejene še od časov stare Avstrije, pa to mrežo še povečujemo. Tako trdovratno je ta stara mentaliteta zasidrana v nas, da je pred leti neka občina v Ljubljani morala imeti dva urbanistična načrta svoje občine, enega modernega za časopise in volivce, drugega pa za notranjo uporabo, parcelacije, lokacije in kar je takega.

Ta veliki razpon med dosežki sodobne tehnike in zaostalo splošno miselnostjo je vzrok, da je tako težko uveljaviti napredna urbanistična načela v praksi, in obenem vzrok, da toliko stvari konča kot najbolj neugoden kompromis.

Kateri faktor je odločilen za uspeh aktualne urbanistične aktivnosti, denar ali načrti, sposoben kader ali sodelovanje človeka, ki mu je to delo namenjeno, je vprašanje, ki ga čaka paradoksen, a zelo značilen odgovor. Ne moremo reči, da naši vodilni forumi niso dovzetni za pravilne in učinkovite rešitve, ne moremo reči, da ni denarja, ne manjka ustanov, niti pravilne skrbi in študija ob problemih. V širokih plasteh pa, kjer bi morali biti zasidrani, zadevajo ti dobro zamišljeni predlogi največkrat na ozkogrudno in trmasto obrambno togost. Investitor, stanovalec v bloku, lastnik hiše in uporabnik javnih naprav se v mestu in na deželi branijo najmanjših materialnih ali moralnih žrtev pri vključitvi v kakršno koli interesno skupnost, ki bi oblikovalsko voljo prenesla v okolje. To je velika ovira za ves naš razvoj, vendar tako malo napravimo, da bi to popravili, naša skupna krivda pri tem *laisser-faire* pa je vsako leto večja. Tu odpovedo žal vsi oblikovalski jeziki. Praznino, ki zeva, bi morali nekako skušati zapreti z vzgojo predvsem tistih, ki naj uporabljajo krhki sklad dragih urbanističnih ureditev.

To samovšečno aroganco, ki jo, izraženo v arhitekturi, srečujemo v mestu in na deželi, je še v stari monarhiji jedrnato formuliral Karl Kraus. Od mesta, pravi, zahteva ključ od vežnih vrat, centralno kurjavo in toplovodno napeljavo, *gemütlich* pa pravi, da je sam.

Tako gledamo tudi stvari okoli nas, neprizadeto in včasih neumno in surovo. Malokdo je opazil, kakšna usoda je doletela zunanjo arhitekturo otroške klinike, bisera Plečnikovega dela. Nekdo je že pred leti dopolnil to lepo delo

z nesrečnim zabojem, zgornjemu delu srednje fasade je bilo še prizaneseno. V drugem naletu pa je ta že prizadeta stvar dobila še nekak stolp in — največji možni nesporazum! — ledvičaste balkone.

Izgovor na zdravje otrok z ničimer ne opravičuje tega barbarstva, saj bi se brez škode za funkcionalnost in ne prav težko našle bolj razumne rešitve, ki bi dokazale, da se potreba in kulturna vrednota nikakor ne izključujeta.

Ravnanje s tem, kar je zunaj našega najožjega kroga, z vidnim svetom okrog nas, je morda danes najtežje znamenje naše še vedno nizke kulturne stopnje: ta slabost je tem hujša, ker je trajna in se bo le počasi popravljala.

Ljubljana je zelo lepo mesto. Težko pa je reči, da je to videti iz tega, kako s svojim mestom ravnamo. Območje današnjega centra, ki še vedno obsega, kar je pred petdesetimi leti veljalo za mesto, je vrsta bogatih prostorov, vedut in ansamblov, ki bi lahko bili oporne točke središča kakega večjega in bogatejšega mesta. To območje je predvsem tisto, kar nam je pustil barok in kar nam je pokazal znameniti Sitte s svojim predlogom za ureditev Ljubljane, se pravi zlasti vrsta sredotežnih pogledov na Grad, skozi takrat še žive elemente baročne Ljubljane, trge, vrtove in arhitekturo. To, kar je do danes ostalo, je še vedno zaklad, mestno-pejsažni fond, v tem oziru prav tako dragocen kot znanih pet pogledov na Ljubljano. Kar še sama narava lahko napravi iz tega kapitala — v septembrskih meglicah, ko rumeni listje, pozimi s snegom ali v prvem zelenju — je dodano brez našega truda, drugo pa bi morali napraviti sami. Ravnamo pa ravno narobe. Kot da bi vsega tega ne bilo, gradimo na morda najbolj občutljivem območju zgradbe, kot so tiste na začetku Trubarjeve ulice.

S štirimi starimi palačami: škofijsko, Cekinovim gradom, Gruberjevo in kazino — ne vemo, kaj bi, pa v njih vegetirajo ustanove, ki bi potrebovale racionalne in praktične zgradbe, te pa bi prepustili času, v katerem so nastale, jih oživili z zbirkami, ki jih imamo v kletih, in jih odprli, kot so odprte palače v sosednji Italiji.

Morda naš človek res ne vidi lepote svojega mesta in tudi Italijan ne vidi svojih mest, kot jih vidi turist, če bi smeli ugotovitve sociologa Silbermanna za stanovanje aplicirati na urbanizem. Ali bi bil odgovor našega človeka na vprašanje: »Kaj čutite, ko pridete v mesto?« tudi tak, da 66 % čuti le zavetje, varnost in splošno ugodno razpoloženje, ostali ničesar in le en odstotek nekaj, čemur bi lahko rekli estetsko doživetje?

Malo smo se v mestnem življenju naučili od sosednje Italije — pomanjkljivosti, ki je baročni Ljubljanec prav gotovo ne moremo očitati. Center mesta je negostoljuben, trgovine bolj zaprte kot odprte, zunaj še celo ne prodajamo ničesar, izložbe so nezanimive in grafično žaljivo primitivne, manjka tekoče vode, zelenic, majhnih kavarn in koticov za pogovor, promenade, ki je bila zadnja prava le še v nekdanji Šelenburgovi ulici, pa je danes sploh ni več. Mnogo predelov, ki spadajo v center, kot na primer po preureditvi ves levi Breg, so brez kakršne koli mestne privlačnosti. Težko bi se odločil, čemu naj bi pripisal krivdo za mrtvilo: nezanimanju, nevednosti ali pa celo strahu pred pohujšljivostjo lagodnega udobja, ki vabi k postajanju in zadrževanju.

Če smo se navadili mesto doživljati, tako da smo si ga ogledovali, kot nas je naučil Sitte: od ceste na trg, od zaporedja trgov spet v nove cestne prostore, če se le da prazne in v lepi svetlobi, kot bi poslušali zaporedje simfo-

ničnih stavkov, potem je tudi res, da si ga želimo doživljati tako, kot opisuje Goethe Benetke ali Hawthorne semanji dan v Perugii; kot nekaj barvitega, zvočnega in vznemirljivega. Kako malo je danes tega v Ljubljani; marsikaj, kar napravimo, je videti prisiljeno; spontanega vabila na trenutek ugodja, pozornosti je le malo. Razumarski komunalni okus, ki vodi gostinstvo in trgovino, na sedanji način mesta ne bo oživil in treba bo iskati drugih pobud na drugi podlagi.

Ljubljana nima preteklosti, ki bi jo preskrbela z reprezentančno arhitekturo, kakršno središče kulturnega naroda mora imeti. Nekje se ta suverenost namreč mora videti v vsem svojem paradnem sijaju. Zakaj ne bi mislili na *ново opero, novo zgradbo univerze, akademije in mnogo drugega*? Možnosti za kaj takega pa je v Ljubljani vedno manj ali pa jih skoro ne bo več.

Naše mesto naj le bo kot naša boljša hiša, ne preskromna v dimenzijah, trezno bogata v obdelavi, obdana z dvorišči in vrtovi, z negovanim drevjem in v tesnem sosedstvu z raznolikimi krajinskimi elementi; vse to je še vedno dosegljivo, a ne samo po sebi. Skratka tako, kot pravi star turistični prospekt: mesto s srcem, močjo in čarom; mesto, ki ga imaš rad, v katerem bi se rad postaral in v katerem bi hotel imeti prijatelje; plemenita atmosfera stare rezidence, povezane na vse strani z odprtim, svetlim dekorjem; velika tradicija v umetnosti in znanosti, poživljena s pogumom do tveganja v ustvarjanju in iskanju; topel stik sinteze med ohranjenimi ostanki in izrazom današnjega urbanizma; dobro mesto med čudovitimi gozdovi ob robu gora in v blagoslovljenem vrtu južne ljubkosti; shajališče slovenskih temperamentov med Alpami in morjem, Panonijo in Krasom.

Urbanistična problematika je že po svoji naravi zapletena in zaradi svoje sestavljenosti često nepregledna, dostikrat pa v določenih okoliščinah celo nepredirna. Mestni oče in laik jo rada zamenjata z nameni in učinkom tehničnih regulacijskih posegov. Urejanje mesta z izoliranimi komunalnimi deli, preko podjetij z njihovo mehanizacijo, poslovnostjo in preračunsko jasnostjo, počasi in vztrajno izriva pravo urbanistično delo s prvega mesta in razvoju mesta vedno bolj vsiljuje tudi svoje rešitve in posredno svoje urbanistične koncepte. Znano je, da se štiri klasične osnovne urbanistične postavke obravnavajo žal vedno ločeno in vedno slabo. Delo, stanovanje, oddih in promet so štiri kolesa istega voza, toda vsaj dve sta si vedno navzkriž, cesta in zazidana gmota. Ceste režejo stanovanjske kvarte v dele in ustvarjajo na najbolj občutljivih mestih težave prebivalcem. Slepá stanovanjska gradnja pa po svoje preprečuje bodoči potek važne ceste, za katero ob zidavi naselja še nismo vedeli. Ravno ti in taki regulacijski posegi, ki tako intenzivno vplivajo na urbanistično aktivnost, pa postajajo čedalje bolj tisti činitelj, ki razbija to dragoceno enotnost. Na mestu, kjer bi se morala oblikovati volja do celovitega urejanja, se pojavljajo enostranske rešitve s prav tako enostransko vrednostjo.

Na primeru Titove ceste bomo videli, kaj mislim. Ko smo se že navadili predstavljati si to magistralo kot cestni prostor, ki ostaja na jugu v baročnih merilih in se vedno širše odpira proti severu, tako da bi se za progo zlil v širokopotezno avenijo z več vrstami drevja, obenem tudi edino avenijo, ki bi bila v Ljubljani mogoča in smiselna, se je obrnilo drugače. Širiti smo začeli na jugu in dobili smo konzorcij, čeprav so bile dokumentirane zle

napovedi o pravem času znane in so se žal tudi potrdile. Na drugem koncu, kjer bi cesta morala biti močno široka, pa smo jo — ravno narobe — zožili in začeli zazidavati mnogo ože, kot je bilo prvotno mogoče, in tako seveda avenije ne bo. Razširitve na jugu so spet pomagale pri rojstvu zamisli o Titovi cesti kot nujno potrebni dodatni tranzitni cesti v smeri sever — jug. Razbremenila naj bi Prešernovo, ki je zato ne bi bilo treba širiti. Prišlo pa je tudi tu drugače: Titova cesta je ostala zapuščena, čeprav je bila odprta še v turistični sezoni, Prešernova pa ni zato prav nič razbremenjena.

Vzporeden, zelo nazoren spopad dveh načinov in dveh miselnosti je očiten na drobnem primeru, ki je nastal z obnovo Titove ceste ob spomeniku pred nunsko cerkvijo. Ker je vsa cesta zasnovana kot korito s strogo enakomernim profilom, je spomenik prišel po matematični nujnosti v sredo trotoarskega traku. Urbanistično bi zožitev trotoarja med spomenikom in cestiščem ne motila, kajti življenje, ki smo ga videli v zasilnih nunskih pasajah, dobro prenese taka grla in se jim prilagodi. Po načelih teh mehaničnih posegov pa morajo hoditi pešci samo za spomenikom ali pa je treba spomenik podreti.

Naj gre za naše baročne domačije, prelepe kozolce ali okorne nove hiše po vaseh in krajih, vsepovsod z istim enostranskim namenom in hotenjem nekaj prenavljamo, podiramo, povečujemo in prenavljamo. Kako boleče posledice bo imela npr. akcija stanovanja za prodajo, kjer prehaja monopol za urejanje naselij v roke podobnih enostranskih ukrepov. Kdo more biti zadovoljen s stanovanjskimi zgradbami ob Tržaški cesti ali s podobo Karlovske ceste, ki jo maličijo vulgarni bloki, da ne omenim mnogih drugih takih nesreč, ki jih je na deželi še več kot v Ljubljani.

Neupoštevanje širših in celovitih urbanističnih načel rado vodi do prezigodnjih akcij, ki skoro vedno napravijo večjo ali manjšo, marsikdaj pa prav nepopravljivo škodo. Nič še ni rečenega s tem, če se ob takem delu včasih odkrijejo tudi nove in lepe možnosti, kot se je to zgodilo pri urejanju Titove ceste v območju Trga revolucije. Koliko bolj nesrečen pa je zato primer z zgradbo konzorcija.

Naša arhitektura je pravzaprav bogata, ne da bi to prav vedeli, poznali in pravilno vrednotili. Pomislimo samo na elementarnost naše regionalne ljudske arhitekture, ki je rasla kot plod tisočletnega boja z naravo. Vsepovsod, od Alp do Panonije, je del narave same, prvotna, sveža in močno izrazita in hkrati presenetljivo blizu iskanju sodobne arhitekture. Pa vendar tako malo znana in še manj poslušana. Manj obsežna gotika, ki je nastala v našem podnebnju, je dala okvir našim stoletjem v mestih in zunaj mesta. Pozneje je barok tako globoko posegel v naše življenje, da še danes niso izumrle vrednote, ki jih je prinesel našemu človeku. Pa vendar smo morali to mediteransko oblikovno doktrino šele prilagoditi našim razmeram. Zasedrjala se je in pognala, oblikovala naše mesto za trajno, pri tem pa ni izgubila svoje oblikovne moči in kulturnega nadiha renesanse. Moderna ni pomembna le v poeziji in umetnosti, ampak pomeni velik korak naprej v celotnem slovenskem kulturnem življenju. Ravno tak korak pomenita Plečnik in Fabiani v arhitekturi, pomeni dvig na evropski nivo, stik z njegovo najboljšo tradicijo in začetek domače moderne arhitekturne tvornosti.

Poskrbeti bi morali za pravilen odnos med novim in starim. Svet, v katerem živimo, mora imeti in bo imel vedno dve podobi: eno minljivo in

časovno in drugo relativno trajno in brezčasno. Zato naših naselij, mest in krajin nočemo gledati niti kot nedotakljive spomenike, prav tako pa tudi ne kot zravnana tla, na katera lahko postavimo karkoli. Arhitektura bo morala postati tisti forum, ki bo v imenu nas vseh vpraševal, kaj bo nastalo iz vseh nameravanih gradbenih operacij, ki bo urejal bilanco škode in pridobitev, kar zadeva podobo Slovenije.

Lahko bi bilo zavreči vse argumente, ki jih navajajo prizadetost, ljubezen do kulture in želja po nečem boljšem, zavreči jih, kot da gre pri tem za nesodobno in nestvarno, zavirajočo občutljivost in sentimentalnost, in se stvarcem približati s čisto racionalne plati. Toda tudi tako se dolžnosti do sebe in okolja ne bomo rešili. V arhitekturi in urbanizmu prav tako kot pri vsakem človekovem delu ne moremo namreč ničesar oblikovati, ne da bi bili z intuicijo ali znanjem povezani z naravnimi zakoni. Le tako lahko postavimo uspešno teorijo, ki bo v skladu z današnjo podobo sveta. Hoteli bi, da vse, kar človek gradi, od orodja do svojega naselja, gradi kot vrsto nalog, ki jih je prisiljen rešiti in ki jih rešuje na kar najbolj enostaven in učinkovit način. Kakor funkcionalnost našega mišljenja tako je tudi funkcionalna pravilnost človekovega naselitvenega organizma zasidrana nekje v naravnih zakonih. Vse to se ne spremeni tudi tedaj, če urbanizem gledamo kot podobo družbene strukture.

Človek je nekoč poskušal te zakone instinktivno in intuitivno doumeti, in teh del se še vedno veselimo. Toda če je res, da je vsa kulturna prefinjenost, ves oblikovalski kreativni proces ravno tako lahko stvar razuma in torej nekaj racionalnega, kot je bil včasih stvar in funkcija osebnega navdiha, emocije in notranje napetosti, potem bi morali tudi po tej poti skušati priti do ciljev, ki jih arhitektura zasleduje, namreč do tiste tesne zveze med materialno in duhovno arhitekturo, ki je bistvo te dejavnosti.

Vloga arhitekta in arhitekture v družbi, ki je tako blesteče razvidna iz zgodovinskih primerov, v naših okoliščinah ni več tako jasna in določena kot si to zagotavljamo na kongresih in simpozijih, v deklaracijah in resolucijah, ko se enkrat utapljam v zanesenem samozadovoljstvu, drugič v kritikah in samokritikah, ki segajo včasih vse tja do dvomov o kompetencah in relativni potrebnosti, da, celo do dvomov v potrebnost stroke sploh spričo aktivnosti sorodnih strok, ki naj jo nadomestijo.

To, kar arhitektura v naši stvarnosti je, v administrativni nomenklaturi, v naslovih birojev, komisij, strokovnih šol in društev, ne izraža vedno njenega bistva. Precej je oddaljena od tega, kar pravzaprav mora in zmora s svojimi edinstvenimi zmožnostmi, da namreč oživilja naravo, v katero smo postavljeni, da z elementarno domiselnostjo spreminja mrtva gradiva v uporabne in izrazno bogate sestavine, s katerimi urejamo svoje bivališče v velikem in malem. To je lepo rečeno in za večino stvari, ki jih gradimo, mnogo preveč poetično.

Ce rečem tej naši situaciji zmeda, bo morda kdo prizadet, zato naj rečem kar takoj, da smo pri tej zmedii udeleženi prav vsi, da je krivda skupna in je nastala v daljšem razdobju. Morda ne bo škodoval poizkus, da bi pogledali, zakaj se noče in noče ujeti neutečeno kolesje potreb in možnosti v harmonično gibanje stvarnega in človeškega, v gibanje, ki bi bilo močnejše in bolj uspešno.

Toda kaj pomagajo vse tožbe v poplavi zla, treba bo vendar nekaj ukreniti. Predvsem stremeti za tem, da dobi arhitektura kot panoga tisto avtoriteto, ki ji pripada; ne samo moralno, ampak tudi stvarno. Da bi bila ta dejavnost ne samo tehnika, ampak tudi forum, ki vrednoti, svetuje in ima pravico do odločanja na svojem področju. Mnogo jih je, ki se trudijo, da bi z vestnim osebnim delom stvari obrnili na boljše. Toda vedno bolj razločna slika o moči slabega opozarja, da je treba napraviti nekaj več, in ta več je lahko edino v tem, da arhitekturo priznamo.

Če bi sedem grehov naše arhitekture, ali boljše: sedem grehov nad arhitekturo naštel, bi bili videti ti grehi morda malo zavrženo. Odmaknjenost, zaostalost, nekulturnost, slepota za domačo lepoto, nevednost o tem, kaj je arhitektura, hlapčevanje regulacijskim silam in kako si ne znamo pomagati, so res trde besede in malo neobčutljive za vse dobro, kar je z našo arhitekturo v zvezi. Toda gotovo je bolj zaslužno opozarjati na napake, kot pa se prehitro naslajati nad pičlimi in nezanesljivimi uspehi.

PROBLEMI SLOVENSKE LEKSIKOGRFIJE

Stane Suhadolnik

O slovenski leksikografiji se je v zadnjem času precej govorilo in pisalo. Vendar so bila izrečena o njej močno nasprotujoča si mnenja ali pa je bila predstavljena kar mimogrede v širokem kompleksu slovenističnih zadev. Posamezne misli o nji so bile celo neobjektivne, zahteve pa nepretehtane. In tako je podoba o novejši slovenski leksikografiji kljub temu še zmerom nejasna. Prav je, da ji posvetimo poseben, večji pretres, predvsem zdaj, ko je pred nami izpolnitev njene največje in najtežje naloge. Decembra 1962 je bila namreč objavljena okrožnica, v kateri so uredniki dr. Anton Bajec, Mile Klopčič in dr. France Tomšič razložili načrt za izdelavo slovarja sodobnega knjižnega jezika in pri tem opozorili javnost, da se bo treba glede na sodelavce, material in čas zadovoljiti samo s slovarjem, ki se bo skušal dostojno približati slovarjem pri drugih Slovanih. Odmev na okrožnico sicer ni bil velik, a bilo je čutiti, da se pogledi na slovar knjižnega jezika še zmeraj zelo razlikujejo. To seveda ne pomeni, da drugod ni problemov, npr. ob zgodovinskem in etimološkem slovarju, ob terminologijah oziroma ob prvem zvezku tehniškega slovarja in ob priročnih slovarjih, vendar so ti tako povezani z osrednjo zadevo, da jih lahko obravnavamo vzporedno. Če bodo pravilno in pametno rešeni problemi slovarja knjižnega jezika, se bodo odprle lažje poti za vse delo na tem področju. Zatorej bodi naša naloga, da se podrobneje seznanimo z novejšimi slovenskimi leksikografskimi prizadevanji, z uspehi in neuspehi, ter analiziramo sporna vprašanja. S tem ne bomo samo razčistili pojmov o dosedanjem delu in se opredelili glede rešitve ozko strokovnih vprašanj ob slovarju slovenskega knjižnega jezika, marveč bomo nakazali tudi nekaj stvari, ki bodo verjetno zanimive za vse tiste, ki želijo in si prizadevajo, da bi se Slovenci končno le otrsli leksikografskega zamudništva.

Izdaja Pleteršnika, doslej najboljšega slovenskega slovarja, se časovno in funkcijsko sklada z izdajami najpomembnejših slovarjev pri drugih slo-